ΧΑΙΡΕ, Ω ΧΑΙΡΕ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ!

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Ἐλευθερία δὲν εἶναι, ὅπως πολλοὶ φαντάζονται, ἡ εὐχέρεια νὰ ἱκανοποιῇ κανεὶς τὰς ἰδιοτροπίας του καὶ τὰς ἐγωϊστικὰς ἐπιδιώξεις του. Ἐλευθερία δὲν εἶναι ἡ ἀσυδοσία, ἡ ἀταξία καὶ ἡ ἀναρχία. Ἡ Ἐλευθερία εἶναι, κυρίως, ὑπόθεσις ἐσωτερική, πνευματική.

Εἰς τὰ τετρακόσια χρόνια τοῦ σκληροῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ ἦτο γνωστὴ εἰς τὸ δοῦλον Γένος μας ἡ ἐσωτερικὴ ἐλευθερία. Αὐτὴ τοῦ ἐχάριζεν ὑπομονὴν καὶ παρηγορίαν. Αὐτὴ τοῦ ἔδωκε τὴν θαυματουργικὴν δύναμιν νὰ βγάλῃ «ἀπὸ τὰ κόκαλα» τῶν ἡρώων του τὴν ἐθνικὴν ἐλευθερίαν του.

ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΗΣ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑΣ

ΦΛΟΓΕΡΟΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΑΓΩΝΙΣΤΑΣ ΜΑΣ

Μία χαρακτηριστικὴ σκιαγραφία

ΙΤΑΛΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ ΠΟΥ ΕΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΥΣ ΗΡΩΑΣ

Ἕνας ξένος γιατρὸς Ἰταλός, ἡν καταγωγήν, ὁ ὁποῖος γνωρίσε καὶ ἀγάπησε τοὺς ἀγωνιστὲς τοῦ 21 καὶ ἔλαβε μέρος στὴν ἐπανάστασι, σὲ βιβλίο του περιγράφει ὄχι μόνο τοὺς ἀγῶνες, ἀλλὰ καὶ σκιαγραφεῖ τοὺς ἥρωες τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως.

Νά, τί γράφει ὁ γιατρὸς Τζεκίνι στὸ βιβλίο του:

Κάθε καπετάνιος κοιμόταν ἔχοντας κοντά του μερικὰ ἀπὸ τὰ διαλεχτὰ παλληκάρια του ποὺ περισσότερο ἀγαποῦσε κι' ἐκτιμοῦσε.

Ὁ περίφημος Νικηταρᾶς ὁ Τουρκοφάγος συχνὰ ἔβλεπε στὸν ὕπνο του ὅτι ἔπεσε στὰ χέρια τῶν Τούρκων. Πετιόταν λοιπὸν τότε ξαφνικὰ ἀπὸ τὸ στρῶμα του, ἅρπαζε τὸ γιαταγάνι του καὶ ὁρμοῦσε νὰ σφάξῃ ὅποιον εὕρισκε μπροστά του. Οἱ πιστοί του λοιπὸν σωματοφύλακες τὸ ἤξεραν αὐτὸ κι' ὅταν τὸν ἔβλεπαν, ἔτρεχαν νὰ τοῦ πάρουν τὸ σπαθὶ ἀπὸ τὸ χέρι καὶ νὰ τὸν βεβαιώσουν ὅτι δὲν συνέβαινε τίποτε κι' ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ὀνείρου.

Ἄλλες φορὲς ὁ ἀτρόμητος Νιπέζι. Κάθε δὲ φορὰ ποὺ τὸ ἔφερκηταρᾶς, τὴν ὥρα τῆς μάχης, τόσο λυσσασμένα πολεμοῦσε ὥστε πριζόταν, φούσκωνε τὸ χέρι του ποὺ κρατοῦσε τὸ γιαταγάνι του. Στὴν περίστασι αὐτὴ τὰ παλληκάρια του τοῦ ἔβρεχαν τὸ χέρι μὲ νερὸ γιὰ νὰ ξεσφίξῃ καὶ νὰ βγάλουν τὸ γιαταγάνι.

☆

Γραφικώτατα περιγράφει ὁ ἴδιος συγγραφεὺς τὰ δεῖπνα τῶν πολεμιστῶν στὰ λημέρια τους. Πολλὲς φορὲς οἱ ἴδιοι οἱ καπετανέοι ἔσφαζαν κι' ἔγδερναν τὰ ἀρνιά, ἐνῶ τὰ παλληκάρια τους ἄναβαν τὴ φωτιὰ γιὰ τὸ ψησίμό τους.

Μετὰ τὸ ψησιμο καὶ τὸ φαγοπότι ἄρχιζε τὸ γλέντι μὲ τραγούδια συνοδεία μπουζουκιοῦ καὶ χορούς.

Τὸ πηροῦνι ἦταν ἄγνωστο γιὰ τὰ παλληκάρια. Ἔτρωγαν μὲ τὰ δάχτυλα. Ἀπὸ τὰ τραπέζια των αὐτὰ δὲν ἔλειπε καὶ κάποιος τυφλὸς ζητιάνος, νέος Ὅμηρος, ποὺ ἔψαλλε ἡρωϊκὰ τραγούδια, ἐξυμνώντας τὰ ἡρωϊκὰ κατορθώματα εἴτε τῶν ἰδίων τῶν καπετανέων, εἴτε ἄλλων κλεφτῶν τῶν παληῶν χρόνων, καθὼς καὶ τὰ βάσανα ποὺ πέρασε ὁ ἑλληνισμὸς κάτω ἀπὸ τὴ σκλαβιά.

Ἔπιναν ὅλοι μὲ τὸ ἴδιο τάσι, ποὺ γύριζε ἕνας ὑπηρέτης σ' ὅλους τοὺς καθισμένους στὸ τραπέζι καὶ ἔβαζε στὸ στόμα, ἔκαναν καὶ ἀπὸ μία πρόποσι.

Μιὰ ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες προσβολὲς ἦταν γιὰ ἕνα παλληκάρι, νὰ μὴν πιῇ ἀπὸ τὸ ποτήρι ποὺ τοῦ πρόσφερε ὁ σύντροφός του. Ὁ Τζεκίνι διηγεῖται τὸ ἀκόλουθο ἐπεισόδιο. :

Μιὰ μέρα, ποὺ ἐπισκέφθηκε τὶς φυλακὲς μαζὶ μὲ τὸν Καποδίστρια γνώρισε ἕναν κατάδικο ποὺ καταγόταν ἀπὸ λαμπρὴ ἑλληνικὴ οἰκογένεια τῆς Μολδαβίας κι' ὁ ὁποῖος μόλις κηρύχτηκε ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασι, ἐνθουσιασμένος, κατέβηκε στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ προσφέρῃ τὴν περιουσία του καὶ τὴ ζωή του γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι.

Μιὰ μέρα, ἐνῶ ἔτρωγε μαζὶ μὲ διαφόρους συντρόφους του, πρόσφερε σ' ἕναν ποὺ καθόταν σιμά του τὸ ποτῆρι του νὰ πιῇ. Ὁ γεί τονάς του ὅμως ἀρνήθηκε κι' ἔσπρωξε τὸ ποτῆρι.

Γιὰ δεύτερη φορὰ τοῦ τὸ πρόσφερε καὶ γιὰ δεύτερη φορὰ ἐκεῖνος ἐπέμεινε στὴν ἄρνησί του.

Τυφλώθηκε τότε ἀπὸ τὸ θυμό, γιατὶ ἐθεώρησε τὴν ἄρνησί του γιὰ προσβολὴ θανάσιμη, τράβηξε τὸ γιαταγάνι του καὶ τὸν χτύπησε στὸ κεφάλι. Ἔτσι τὸ δεῖπνο τελείωσε μ' ἕνα φόνο κι' ὁ εὐγενὴς Ἕλληνας ἀπὸ τὴν Μολδαβία κλείσθηκε στὴ φυλακή, ὅπου τὸν βρῆκε ὁ Τζεκίνι «θῦμα μιᾶς συνήθειας ἀνόητης ὅσο καὶ ἐπιτακτικῆς, ἀπὸ τὴν ὁποία πολλοὶ ἔχασαν τὴ ζωή των», ὅπως γράφει ὁ Ἰταλὸς γιατρός. Ρώτησαν τὸν κατάδικο ἂν εἶχε μεταμεληθῆ γιὰ τὸ ἔγκλημα ποὺ ἔκαμε. Καὶ ἐκεῖνος ἀρκέσθηκε νὰ ἀπαντήσῃ:

—Ὅ,τι γενῆ δὲν ξαναγίνεται.... καὶ καλὰ γίνηκε!....

☆

Τὰ παλληκάρια τοῦ Εἰκοσιένα δὲν συνήθιζαν νὰ κοιμοῦνται σὲ κρεββάτια, ἀλλὰ κατάχαμα, μὲ στρῶμα μερικὰ ξερὰ χορτάρια καὶ μὲ προσκέφαλο μιὰ πέτρα, κάτω ἀπὸ τὴν πλατειὰ στέγη τοῦ οὐρανοῦ.

Μόνον οἱ καπετανέοι, ἐξαιρετικῶς, ἐκοιμῶντο πάνω σὲ χαλιά, τὰ ὁποῖα τὶς περισσότερες φορὲς ἦσαν λάφυρα παρμενα ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Στὸν ὕπνο τους δὲν γδύνονταν, ἀλλὰ ἔπεφταν μὲ ὅλα τους τὰ ροῦχα. Καὶ αὐτὸ ἦταν φυσικό, ἐξ αἰτίας τῆς ζωῆς ποὺ ἔκαναν. Εἶχαν δγῆ πιὰ στὸ κλαρί, κατὰ τὴ χαρακτηριστικὴ φράσι, καὶ δὲν ἤξεραν ἂν θὰ περάσουν ὅλη τὴ νύχτα ἥσυχοι, ἢ θὰ πεταχτοῦν ξαφνικὰ νὰ πολεμήσουν.

Τὰ ροῦχα τῶν καπετανέων ἐκόστιζαν πολλὰ λεφτά, γιατὶ ἦσαν χρυσοκέντητα. Ἡ φορεσιὰ τοῦ Κίτσου Τζαβέλλα ἐκόστιζε πάνω ἀπὸ χίλια τάλλαρα. Καὶ τὴν φοροῦσε μέρα—νύχτα.

Φυσικὰ κοιμόταν στὸ ὕπαιθρο καὶ ὄχι μόνο κατὰ τὴν περίοδο τοῦ πολέμου, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν καιρὸ τῆς εἰρήνης.

Ὁ συγγραφεὺς διηγεῖται ὅτι τὴν ἐποχὴ ποὺ ἔμενε στὸ Ναύπλιο μὲ τὸν Καποδίστρια ἔβλεπε κάθε βράδυ τὴν Πλατεῖα τοῦ Πλατάνου νὰ μεταβάλλεται... σὲ θάλαμο ὕπνου τῶν στρατιωτῶν, ποὺ μὲ κανένα τρόπο δὲν ἐννοοῦσαν νὰ κλειστοῦν στὸ στενόχωρο στρατῶνα.

Ἐπίσης ὁ συγγραφεὺς μιλάει γιὰ τὴ μόρφωσι τῶν ἡρώων τοῦ Εἰκοσιένα καὶ βεβαιώνει ὅτι λίγοι γνώριζαν γράμματα. Οἱ περισσότεροι μόλις κατώρθωναν νὰ «ὀρνιθοσκαλίσουν» τὸ ὄνομά τους. Ὁ Κανάρης ἄρχισε νὰ μαθαίνῃ γράμματα ὅταν ἔγινε πιὰ παγκόσμια προσωπικότης καὶ ντρεπόταν νὰ μὴν ξέρῃ ἀνάγνωσι καὶ γραφή. Ὁ Μιαούλης μὲ τὸν ὁποῖο γνωρίσθηκε στενώτατα ὁ Τζεκίνι, δὲν ἔμαθε νὰ βάζῃ τὴν ὑπογραφή του παρὰ ὅταν ἔγινε ναύαρχος!

Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι περίερ-

●——ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ 4ην ΣΕΛΙΔΑ

Ο ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ εἰς τὴν ἐθνεγερσίαν τοῦ 21

Τοῦ κ. Δ. Ν. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ, φιλολόγου

Ἡ μεγάλη Ἐθνικὴ ἐπέτειος ἀνασυνθέτει εἰς τὸν νοῦν μας τόσας γενναίας μορφὰς καὶ ὑπερόχους ἡρωϊκὰς φυσιογνωμίας. Εἰς τὸν μελετητὴν τῆς Ἱστορίας ἰσχυροτάτην ἐντύπωσιν ἐμποιεῖ ἡ προσωπικότης τοῦ Δημ. Ὑψηλάντου. Δεκάδας καὶ ἑκατοντάδας σελίδων θὰ ἠδύνατο κανεὶς νὰ ἀφιερώσῃ διὰ τὴν ἐξύμνησιν τῶν πολλῶν ψυχικῶν χαρισμάτων καὶ τὴν σεμνότητα τοῦ χαρακτῆρος του πρὸ πάντων διὰ τὴν γενναίαν καὶ ρωμαλαίαν συμβολήν του καθ' ὅλην τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν. Ἐνδεικτικὰ τινα στοιχεῖα θὰ παρασχεθοῦν, ἴσως ὄχι τόσον εὐρέως γνωστά, διὰ τὴν ἐξοχον αὐτοῦ μορφήν.

Μόλις 28 ἐτῶν κατῆλθεν ἐκ Ρωσίας μέσω Τεργέστης ὡς πληρεξούσιος ἀρχιστράτηγος τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀλεξάνδρ. Ὑψηλάντου τῇ 8ην Ἰουνίου 1821 εἰς Ὕδραν. Τοῦ πρίγκιπος ἡ παρουσία ἐπροκάλεσεν εἰς τὸν ἀγωνιζόμενον λαὸν ἀνακούφισιν καὶ ἐνθουσιασμόν. Θερμοτάτη ὑπῆρξεν ἡ ὑποδοχὴ του εἰς Ὕδραν, Σπέτσας καὶ Ἄστρος τῆς Πελοποννήσου.

Ἱστορικαὶ παραμένουν αἱ ἐγκύκλιοι, τὰς ὁποίας ἐξαπέλυσε πρὸς τὸ Ἀγωνιζόμενον Ἔθνος, διὰ νὰ ὀργανωθῇ καὶ ἐκγυμνασθῇ στρατὸς κατὰ τὸ Εὐρωπαϊκὸν σύστημα. Ὁ Θεόδ. Κολοκοτρώνης Ἰδιαιτέρως ἐχαιρέτισεν τὸν Δ. Ὑψηλάντην, ὅταν τὸ πρῶτον τὸν ἀντίκρυσεν.

Οἱ δύο ἄνδρες ἀπὸ κοινοῦ συνεργαζόμενοι προχωροῦν μὲ πνεῦμα ἀκάμπτου ἀποφασιστικότητος πρὸς τὰς λαμπρὰς νίκας καὶ ἐπιτυχίας τοῦ ἀγῶνος. Εἰς τὴν προκήρυξίν του ἐξ Ὕδρας τὴν 12ην Ἰουνίου 1821 πρὸς τὴν γενικὴν συνέλευσιν διεκήρυξεν μεταξὺ τῶν ἄλλων: «.... τὸ τέλος τῶν Ἀγώνων μας εἶναι ἡ ἐλευθερία, ἢ ὁ ἔνδοξος θάνατος. Αἰώνιος δόξα παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις, βραδεῖα καὶ προβιβασμοὶ θέλουν δοθῇ εἰς ἕκαστον ἀναλόγως τῆς ἀξιότητος καὶ τῶν ἀνδραγαθημάτων του μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ Ἔθνους». Ὁ εὐγενὴς πρίγκηψ συνήντισε δυσκολίας πολλάς. Οἱ πρόκριτοι τῆς Πελοποννήσου ἤθελον ὄργανόν των τὸν Δ. Ὑψηλάντην εἰς τὰ πολιτικὰ καὶ στρατιωτικὰ ζητήματα. Ὀξέως ἀντιμετώπισεν περίστασιν δυσμενῆ. Τὸ πατριωτικὸν καθήκον καὶ ἡ ἐντολὴ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀλ. Ὑψηλάντου τὸν ἐτοποθέτουν εἰς τὴν θέσιν τοῦ γενικοῦ ἀρχηγοῦ. Περίλυπος ἐγκατέλειψε τὸ στρατόπεδον τῶν τριόρφων τότε διὰ νὰ μὴ ἐνσπείρῃ διχονοίας. Μεσολάβησις τοῦ Θεοδ. Κολοκοτρώνη συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐξομάλυνσιν τῆς διαφορᾶς. Ὁ Ὑψηλάντης δὲν ἐμνησικάκησε καὶ περιωρίσθη εἰς τὰ στρατιωτικά του καθήκοντα.

Εἶναι γεγονὸς ὅτι ὁ Δημ. Ὑψηλάντης δὲν ἦτο τὸ κατάλληλον πρόσωπον, ὅπως μαρτυροῦν οἱ ἱστορικοὶ διὰ νὰ ἐμπνεύσῃ σεβασμὸν καὶ νὰ ἐπιβάλῃ κῦρος εἰς τὰ «ἀκατέργαστα ἐκεῖνα τέκνα τῆς φύσεως». Ἐστερεῖτο ἀναστήματος, φωνῆς καὶ ρώμης. Δηλ. δὲν παρουσίαζεν ἐξωτερικὰ πλεονεκτήματα διὰ νὰ δελεάσῃ καὶ παρασύρῃ τὰς καρδίας. «Ἀλλ' ἐκέκτητο ὀρθόν, ἂν ὄχι λεπτὸν νοῦν· ἦτο ἀτρόμητος, καρτερικὸς καὶ φιλόπατρις ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε ἀνεδείχθη πάντοτε πρόθυμος νὰ θυσιάσῃ εἰς τὸ εὐγενὲς τοῦτο αἴσθημα τὴν ἰδίαν φιλοτιμίαν, δοὺς κατὰ τοῦτο παράδειγμα τὸ ὁποῖον ὀλίγους, ὡς μὴ ὤφελεν, εὗρε μιμητὰς παρ' ἡμῖν», σημειώνει ὁ ἐθνικὸς ἱστορικὸς Κ. Παπαρρηγόπουλος. Καίτοι τόσας ἀντιδράσεις συνήντησεν ἀπὸ τοὺς προκρίτους εἰς τὸ μέγα ἔργον του, καίτοι τόσας ἀντιμετώπισεν ἀντιζοότητας εἰς τὰς πλείστας κακουχίας τοῦ πολέμου. Μολονότι ἔβλεπε κλυδωνιζόμενον τὸ Ἔθνος ὑπὸ τῶν διχονοιῶν, ὅμως δὲν ἀπεγοητεύθη ποτέ. Ὅταν ἀντελήφθη μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τριπολιτσᾶς ὅτι ἀνέκυπτεν ἀνάγκη σοβαρὰ στερρᾶς διοικήσεως καὶ ὡρίμαζεν ἡ ἰδέα μιᾶς κεντρικῆς ἐξουσίας διὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἀγῶνος ἐξέδωκεν εἰλικρινῆ προκήρυξιν πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἀρχηγοὺς πρὸς σύγκλησιν συνελεύσεως. Κατὰ τὴν συγκέντρωσιν τῶν πληρεξουσίων διὰ τὴν πρώτην ἐθνικὴν συνέλευσιν συνελθοῦσαν εἰς τὸ Ἄργος τὸ πρῶτον, ἐπειδὴ ἠπειλήθη σύγκρουσις μετὰ τοῦ ἀντίποδος αὐτοῦ Ἀλ. Μαυροκορδάτου, ὁ ἀγαθὸς καὶ μετριόφρων Ὑψηλάντης θέλων νὰ **προλάβῃ τοιαύτην** ἀνεχώρησε διὰ τὸ στρατόπεδον τῆς Κορίνθου.

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἀγῶνος διαλάμπει ἡ γενναιότης τοῦ φρονήματος, ἡ σκεπτικότης, ἡ ἀκατάβλητος ἠθικὴ δύναμις. Ταῦτα ὑπῆρξαν μόνιμα γνωρίσματα τοῦ χαρακτῆρος του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἀγῶνος. Διακρίνεται κατὰ τὴν μάχην τῶν Δερβενακίων. Μὲ 350 ἄνδρες τὸν Ἰούνιον τοῦ 1825 ἀντιμετωπίζει τὰς ἐφόδους τοῦ ὀργανωμένου στρατοῦ τοῦ Ἰμβραὴμ πλησίον τοῦ Ναυπλίου. Μὲ τὴν ἔνδοξον μάχην τῆς Πέτρας (Σεπτέμβριος 1829). Ὁ Ὑψηλάντης, ὡς ἀρχιστράτηγος τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἐπισφραγίζει τὸ ἔργον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἡ ὁποία ὑπὸ τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην ἤρχισε (τὴν 22αν Φεβρουαρίου 1821) εἰς τὰς παραδουναβίους ἡγεμονίας ἐν Μολδαυΐᾳ.

Ὁ Δ. Ὑψηλάντης θὰ παραμένῃ εἰς τὸ Πάνθεον τῶν ἡρώων τὸ πρότυπον τοῦ πιστοῦ προμάχου τῆς Ἐλευθερίας καὶ τοῦ ἀνιδιοτελοῦς ἡγέτου καὶ ἀγωνιστοῦ. Ὅταν τὸ πρῶτον εἰς Πελοπόννησον ἐξεφορτώνετο ἐκ πλοίου του τὸ μετάλλινον χρηματοκιβώτιον του τὸ συγκεντρωθὲν πρὸς ὑποδοχήν του πλῆθος, ἐπειδὴ ἐφαντάζετο ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἀμυθήτου χρυσοῦ, ἔλεγε μὲ θαυμασμόν!

Μωρὲ βιός, μωρὲ βιός!

Αὐτὸ τὸ «βιός» διέθεσε ὁλόκληρον ὁ ἀφιλοκερδὴς ἀνὴρ καὶ ἀνιδιοτελὴς ἡγέτης διὰ τὰς ποικίλας ἀνάγκας τοῦ ἀγῶνος. Μολονότι καχεκτικὸς ὁ εὐγενὴς αὐτὸς πρίγκηψ καὶ ἀγνὸς πατριωτης συγκαταβαίνων πάντοτε πρὸς τὴν ἐντιμον πενίαν καὶ καρτερίαν τοῦ ἀγωνιζομένου Ἔθνους, ὑπέμεινεν, ἀντέσχε καὶ ὑπερενίκησε γενναίως τοῦ πολέμου τὰς κακουχίας Κατὰ τὴν δοξολογίαν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἐπὶ τῇ ἀφίξει του εἰς Ἄστρος διὰ τοῦ στόματος τοῦ Νεοφύτου Βάμβα θὰ παραμένῃ μνημειώδης καὶ ἱστορικὴ ἡ διακήρυξις περὶ ὁμονοίας, μὲ ἓν μικρὸν τμῆμα τῆς ὁποίας κλείομεν τὸ παρόν:

«... Ἀπόγονοι μεγάλων προγόνων, πρέπει νὰ ἔχωμεν ἀρετάς, κυριωτέρα τῶν ὁποίων εἶναι ἡ ὁμόνοια. Ἡ ὁμόνοια ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἐλευθερίαν, εἰς τὴν δόξαν.... τὸ δίκαιον, ἀδελφοί, ἔχει ἀκόλουθον τὴν νίκην. Ἔχοντες τὸ δίκαιον ἄρα ὑπὲρ ἡμῶν, ἂς μὴν ἀμφιβάλλωμεν, ὅτι θέλομεν κατανικήσει τὸν τύραννον»...

Δημ. Ν. Παπαθανασόπουλος
Φιλόλογος καθηγητὴς

ΑΚΑΤΑΒΛΗΤΟΣ ΕΣΤΙΑΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΣ ΕΙΣ ΤΟ 1821

Τοῦ κ. ΧΡΗΣΤΟΥ Γ. ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΥ
Δημάρχου, Πρώην Ὑπουργοῦ

Μέγα, πάμφωτον, ἀτελείωτον κεφάλαιον ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τοῦ 1821 ἀνήκει, βέβαια, εἰς τὴν Ἑλληνίδα. Ὁ πρῶτος καὶ ὁ βαρύτερος τίτλος ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ἐκπληκτικὸν ἔπος, τὸ ἰσοδύναμον μὲ ἐκπληκτικὴν δημιουργίαν, ἀνήκει εἰς αὐτήν. Δικαιωματικῶς. Διότι ἐστάθη, καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν τῆς δοκιμασίας, ἡ ἀκατάβλητος Ἑστιάς, ἡ ὁποία μετηλαμπάδευσε τὴν φλόγα τῆς πίστεως εἰς τὴν Πατρίδα καὶ τὴν ἐκράτησεν ἄσβεστον, διὰ νὰ φωτίζῃ τὴν ἐντολὴν τῆς Ἱστορικῆς Δικαιοσύνης, ἡ ὁποία ἠξίωσεν Ἐλευθερίαν καὶ μόνον Ἐλευθερίαν.

Ὅταν ἤρχισεν ὁ ἀγὼν ἦσαν, ἐκ προοιμίου γνωστὰ τὰ δεδομένα. Καὶ ἐφαίνετο προδιαγεγραμμένη ἡ ἔκτασις ἀσχέτως δυσχεριῶν, αἱ ὁποῖαι ἔπρεπε νὰ ἀντιμετωπισθοῦν. Καὶ πνεύματα καθαρὰ καὶ ἱκανὰ εἶχεν ἡ παράταξις τῶν ἀγωνιστῶν. Καὶ εὐφυΐα διετίθετο. Καὶ ἡ ἀπήχησις τοῦ Δικαίου θὰ ἀφύπνιζε κάποτε τὰς κοιμωμένας ἢ δηλητηριασμένας συνειδήσεις τῶν ἰσχυρῶν τῆς Εὐρώπης. Ὅμως, πρὸ αὐτῶν ὑπῆρξαν εἰς τὴν Ἑλλάδα Μητέρες. Ὑπῆρξαν αὐταί, ποὺ ἐννοούσαν νὰ συνεχίσουν παραδίδουσαι εἰς τὰ τέκνα των τὴν ἀσπίδα τῆς Σπάρτης. Ὑπῆρξαν αὐταί, ποὺ ἔσυραν τὸν χορὸν τοῦ Ζαλόγγου καὶ ποὺ ἔδωσαν τὸ «παρὼν» εἰς τὸ προσκλητήριον τῆς θυσίας, μὲ τὴν προθυμίαν ὑπερόχου ψυχικοῦ ἀθλήματος, μὲ τὴν ἠθικὴν συνέπειαν διαταγῆς, μὲ τὴν κατανόησιν ἐντολῆς, βγαλμένης ἀπὸ τοὺς αἰῶνας τῆς Ἑλληνικῆς δόξης. Δὲν ἐλίκνιζον βρέφη. Εἰς τὰ μάτια των ἦσαν, ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς, οἱ αὐριανοὶ ἄτρομοι ἀγωνισταί, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐδικαίωναν τὴν πίστιν καὶ θὰ ἔδιδαν, μὲ τὸ αἷμα των, τὴν νίκην τῆς Ἑλλάδος, τὴν νίκην τῆς Ἀληθείας καὶ τοῦ Δικαίου. Καὶ ἔπειτα, ὅταν τὰ παιδιὰ ἐμεγάλωναν καὶ ἤρχιζαν νὰ ἐνοοῦν, ἐνεστάλαξαν, μὲ τὴν πειστικότητα, ποὺ ἔχει ἡ ζεστὴ φωνὴ τῆς Ἑλληνίδος Μητέρας, τὸ πάθος τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ τὸ ἴδουν σὲ λίγο μετατρεπόμενον εἰς ἠφαίστειον ἐκρηκτικόν, παρασύρον τὰ ἐάθρα τῆς βίας, ἡ ὁποία δὲν ἀντιλαμβάνετο, ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐτέλει ὑπὸ προθεσμίαν, ὁσονδήποτε καὶ λόγω πολλαπλῶν παραγόντων μακροχρόνιον.

Καὶ ἔβλεπαν τὰ ἀγαπημένα των πλάσματα νὰ γίνωνται ἄνδρες, μὲ τὴν ἐκπληκτικὴν ἐκείνην πρωϊμότητα, τὴν ὁποίαν μόνον ἡ πίστις εἰς τὰ ἰδανικὰ ἐπιτυγχάνει καὶ νὰ θωπεύουν τὰ ἄρματα, τὰ ὅπλα τοῦ αὐριανοῦ ἀγῶνος Τὸ φρόνημα ἄτρομον, πελώριον, ὡς πυρακτωμένην ρομφαίαν τὸ ἔτρεφον μὲ τὸν ἰδικόν των λόγον καὶ τὸ ἐθέρμαινον μὲ τὴν ἀγάπην των, μὲ τὴν στοργήν. Αἱ Ἑλληνίδες ἔπειτα ἐστάθησαν κοντὰ εἰς τοὺς τιτανομάχους. Καὶ Μητέρες τῆς ἐθνικῆς ἁγιότητος, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀφῆκαν τὸν σπαραγμόν των νὰ ἐκδηλωθῇ, ὅταν τὰ τέκνα των ἔπιπτον εἰς τὴν μάχην.

Μήπως, ἄλλωστε ἔπαυσεν ἔκτοτε ἡ ἰδία καταβολή των πρὸς τὴν ὑπερτάτην Μητέρα, πρὸς τὴν Πατρίδα. Μήπως τὸ 1912 καὶ 1913 δὲν ἐπανελήφθη τὸ φαινόμενον τῆς Ἑλληνίδος Μητέρας; Καὶ μήπως ἡ Ἀλβανία δὲν ἐπετέλεσε πρόσθετον καὶ περίλαμπρον μαρτυρίαν καὶ ἐπιβεβαίωσιν τῆς μεγαλειώδους αὐτῆς ἀφετηρίας τοῦ Ἑλληνικοῦ θαύματος. Διότι περὶ αὐτοῦ πρόκειται. Τὸ ἀναγνωρίζουν οἱ πάντες. Τὸ θαυμάζουν. Τὸ προσκυνοῦν. Ὅμως, πόσοι ἀντιλαμβάνονται, ὅτι τὸ προσκύνημά των, οὐσιαστικῶς ἀφορᾶ ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι τὸ δημιουργοῦν. Ὅτι τὸ θαῦμα δὲν εἶναι ἀναιτιολόγητον καὶ συμπτωματικόν, ἀλλ' ὅτι ἔχει μητέρα, τὴν Ἑλληνίδα Μητέρα.

ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ

ΟΡΟΣΗΜΟΝ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

ΦΩΤΟΒΟΛΟΣ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ΤΟΥ κ. ΜΑΤΘΑΙΟΥ Ν. ΧΑΛΚΙΑΔΑΚΗ

Ἡ Ἑλληνικὴ φυλή, κατὰ τὴν τόσον πολυκύμαντον καὶ μακραίωνα αὐτῆς Ἱστορίαν, ἀπειράκις εὑρέθη ὑπὸ περιστάσεις στραγγαλισμοῦ τῆς τιμῆς, ζωῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας της καὶ εἰς ἀφθόνους καὶ μυριονέκρους ἀπεδύθη ἀγῶνας καὶ θυσίας τῶν τέκνων της, ἀλλὰ καὶ πάντοτε, χάρις καὶ μόνον εἰς τὴν ἀδάμαστον θέλησιν τῶν ὁμονοούντων τέκνων της, ἐταπείνωνε καὶ ἐξεμηδένιζε τοὺς στυγνοὺς ἐχθροὺς τοῦ Γένους. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, ὡς εἶναι βέβαιον, οὔτε μὲ τὴν Ἀγγλικὴν, ἀλλ' οὔτε πάλι μὲ τὴν τοιαύτην τῆς Γαλλίας τῶν Λουδοβίκων τοῦ 1789 παραβάλλεται. Διότι ἡ τελευταία αὕτη, μολονότι ὡς ἔμβλημα εἶχεν «Ἐλευθερία, Ἰσότης, Ἀδελφότης», τὰ δικαιώματα τουτέστιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου, ἦτο δημιούργημα μεγάλων καὶ ἐπιφανῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀνδρῶν, ὅπως τοῦ Ροβεσπιέρου, Δαντὼν, Ντεμουλέν, Μιραμπὼ καὶ τόσων ἄλλων. Ἡ Ἑλληνικὴ ὅμως ἐπανάστασις ἐξεπήδησεν ὡς πυριφλεγὴς λαίλαψ ἐκ τῶν λαϊκῶν μαζῶν, στε ρουμένων τότε καὶ τῶν στοιχειωδεστέρων τῆς πολεμικῆς τέχνης μέσων, ἔναντι τῆς τότε τρομερὰς καὶ πανισχύρου εἰς μέσα καὶ πληθυσμὸν Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ἐκτεινομένης ἀχανῶς ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας μέχρις αὐτῶν, τῶν πυλῶν τῆς Βιέννης. Καὶ τοῦτο, διότι, ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, συλληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ἡγητόρων καὶ τῶν ἀκολουθουσῶν μαζῶν, ὡς σκοπὸς καὶ ἰδέα εἶχε μὲ τὸ μέρος της πρόθυμον καὶ μὲ μίαν πνοὴν καὶ παλμὸν αὐτὴν ταύτην τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ καὶ τοιουτοτρόπως ἀπετέλεσεν, ἕνα σταθμὸν σημαντικόν, ἄκρως ἐκθαμβωτικοῦ μεγαλείου καὶ ἦτο ἀφετηρία καὶ κατεύθυνσις διὰ τὴν παρ' ὅλων ποθητὴν καὶ ὁριστικὴν νίκην κατὰ τοῦ δυνάστου, πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον σκλαβωμένου Ἔθνους. Μὲ θυσίας ἀπροσμετρήτους ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων, εἰς ἔκτασιν, μυθικοὺς καὶ ἐπικοὺς ἀγῶνας, ἐκίνησε τὴν παγκόσμιον κατάπληξιν δι' ἕνα λαόν, ποὺ ἐπὶ 368 χρόνια διετέλεσεν ὑπὸ δουλείαν ἀμείλικτον καὶ εἶχε τὴν ἡράκλειον δύναμιν, νὰ ρίψῃ κατὰ πρόσωπον τῶν ἰσχυρῶν τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας τῶν Ἀνακτοβουλίων τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Ὀσμανλήδων, τὴν περιφρόνησιν μὲ μοναδικὴν ἀπόφασιν καὶ εἰλημμένον ἀντικείμενικὸν σκοπόν, τὴν ποθητὴν Ἐλευθερίαν. Δὲν ἠδύναντο οὔτοι κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἀνεχθοῦν πὼς ἕνας λαὸς, μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὑπόδουλος καὶ ἐντελῶς ἀσύντακτος, ἔθραυε τὰ δεσμά του. Καὶ τότε ἡ ἀπεχθής, βάρβαρος καὶ τυραννικὴ Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρ